Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Alueet ja kasvupalvelut -osasto
Erityisasiantuntija Eliisa Hujala
p. 029 056 4949

E 16 /2020 vp

23.3.2020

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunto

E-kirje komission ehdotuksista COM (2020) 113 - 114 muuttaa Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yleisasetusta, Euroopan aluekehitysrahastoasetusta, Euroopan meri- ja kalatalousasetusta sekä solidaarisuusrahastoasetusta koronavirustilanteeseen vastaamiseksi

Terveydellisten vaikutusten ohella koronavirus (COVID-19) on aiheuttanut merkittävää haittaa EU-maiden talouksille, yrityksille ja työntekijöille. Euroopan komissio on tehnyt tilanteen helpottamiseksi useita lainsäädäntöehdotuksia. E-kirje koskee Euroopan rakenne- ja investointirahastojen ja solidaarisuusrahaston varojen käyttämistä pikaisella aikataululla koronavirusepidemian haittojen hillitsemiseen.

Komission 13.3. antamien ehdotusten tarkoitus on unionin käytettävissä keinoihin lisätä jäsenvaltioissa välittömästi toteutettavia toimia, ilman että EU:n rahoituskehyksen määrärahoja 2014 – 2020 korotetaan. Ehdotusten mukaan komissio luopuisi kuluvana vuonna velvoitteestaan periä jäsenvaltioilta takaisin Euroopan rakenne- ja investointirahastoista vuonna 2019 suoritettuja käyttämättä jääneitä ennakkomaksuja, mikä lisäisi jäsenvaltioiden maksuvalmiuksia kriisin hoitoon EU-tasolla noin 8 mrd. euroa. Komissio arvioi, että yhdessä kansallisen noin 29 mrd. euron rahoitusosuuden kanssa investointien kokonaismäärä voisi nousta 37 mrd. euroon. Kyse ei ole uudesta rahastosta tai uusista määrärahoista.

Suomen ennakkomaksut vapauttaisivat komission ehdotuksen mukaan EU-osarahoitusta noin 24 milj. euroa ja vastaavaa kansallista rahoitusosuutta noin 24 milj. euroa. Edellä mainitut summat eivät muuta Suomen käytettävissä olevia ohjelmavaroja 2014 - 2020.

Koronavirusepidemian vaikutusten lieventämiseen käytettyjä menoja voitaisiin rahoittaa takautuvasti 1. helmikuuta 2020 alkaen ja tarvittaviin ohjelmamuutoksiin sovellettavia säännöksiä helpotettaisiin. Lisäksi tukikelpoisuussääntelyyn ehdotetaan muutoksia, mm. pk-yritysten käyttöpääomatarpeeseen vastaamiseksi. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston osalta ehdotetut toimet koskevat yhteistakauksia ja vakuutustuotteita, joita jäsenvaltiossa ei toimivaltaisesta ministeriöstä saadun tiedon mukana ole juurikaan käytössä.

Komissio ehdottaa myös Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta annetun asetuksen muutosta siten, että käyttötarkoitukseen lisättäisiin kansanterveydellinen kriisi sekä nostettaisiin ra-

haston ennakkomaksujen määrä 50 milj. eurosta 100 milj. euroon. Solidaarisuusrahaston enimmäismäärä vuonna 2020 olisi yhteensä noin 1150,5 milj. euroa. Jäsenvaltioille eri hakemuksista myönnettävä tuki perustuisi kansanterveyskatastrofeista aiheutuvien lisämenojen osittaiseen korvaamiseen unionin talousarviosta. Tukeen oikeutettuja olisivat ne jäsenvaltiot, joiden talousarvioon otetut lisämenot ovat joko enemmän kuin 1,5 mrd. euroa tai vähintään 0,3 prosenttia BKTL:stä.

Jäsenvaltiot ovat ilmaisseet alustavan valmiutensa hyväksyä komission ehdotukset nopeutetussa prosessissa esitetyn mukaisena. Koska investointipaketin taloudellinen merkitys on rajallinen, monet maat odottavat komission antavan rahastoihin liittyen myöhemmin lisäehdotuksia, mihin komissio ei kuitenkaan ole sitoutunut. Tämänhetkisen tiedon mukaan Euroopan parlamentti äänestää ehdotuksista täysistunnossa torstaina 26.3. ja puheenjohtajamaa käynnistää neuvoston kirjallisen menettelyn siten, että asetukset voitaisiin hyväksyä maaliskuun loppuun mennessä.

Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö selvittää yhdessä rahoitusta myöntävien viranomaisten kanssa Kestävää kasvua ja työtä rakennerahasto-ohjelman 2014-2020 muutostarpeita ja käytännön toteutusta sekä keinoja, joilla koronaviruksen jälkeistä taloustilannetta pystytään riittävästi tukemaan 2021+-ohjelmakauden hankkeilla.

Valtioneuvoston E 16/2020 vp kannat komission lainsäädäntöehdotuksiin kokonaisuudessaan:

Valtioneuvosto tukee EU-tasolla koordinoituja toimia koronaepidemian taloudellisten ja työllisyysvaikutusten rajoittamiseksi ja tuen antamiseksi talousvaikeuksiin joutuneille pk-yrityksille. Komission ehdotukset mahdollistavat EU:n talousarvion eräiden ohjelmakauden 2014 - 2020 määrärahojen nopean uudelleensuuntaamisen unionin kansalaisille tärkeisiin prioriteetteihin ilman ohjelmiin varattujen kokonaismäärärahojen korottamista.

Valtioneuvosto katsoo, että koronavirusepidemian negatiivisten työllisyys-, talous- ja terveysvaikutusten hoitoon varattavien määrärahojen kohdentamisessa tulee huomioida eri rahoituslähteiden muodostama kokonaisuus. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioilla tulee säilyä päätösvalta valita tilanteeseensa sopivimmat, vaikuttavimmat ja kustannustehokkaimmat toimet kansalliset instrumentit ja niille varatut määrärahat huomioiden. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen uudelleenohjelmoinnin tulisi olla vapaaehtoista siten, että jäsenvaltiot voisivat myös päättää toteuttaa ohjelmansa olemassa olevien suunnitelmien mukaisesti.

Valtioneuvosto katsoo, että Euroopan meri- ja kalatalousrahastoasetusta tulisi komission ehdotusten lisäksi muuttaa siten, että se mahdollistaisi paremmin kalatalousalan yritysten tukemisen. Erityisesti tärkeää on, että rahaston eri painopisteille määritellyistä kiinteistä rahoitusmääristä voitaisiin joustaa, mikä mahdollistaisi kansallisesti rahoituksen kohdentamisen tarvittaviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto voi tukea solidaarisuusrahaston soveltamisalaan ehdotettua muutosta, joka mahdollistaisi taloudellisen tuen vakavissa kansanterveyttä uhkaavissa kriiseissä. Tällä laajennuksella ei kuitenkaan tule ennakoida EU:n tulevan monivuotisen rahoituskehyksen 2021 - 2027 sisältöä.

Valtioneuvosto pitää annettuja ehdotuksia myönteisinä ja oikea-aikaisina sekä korostaa toimien nopeaa täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto tarkentaa tarvittaessa kantaa.